چەمکی کاراکتەر Character لە شانۆدا.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

لەوەتەی شانۆ هەیە تا ئەمڕۆشی لەگەڵ دابێت، کاراکتەر کرۆکی بنەڕەتی دراما یە، بەڵام هەمیشە سروشتی کاراکتەر لەگۆڕان دابووە، بەپێی پێویستی دراماو شانۆو گۆڕانکارییەکانی پێشکەوتنی سەردەم و خواستەکانی .

دروست کردنی کاراکتەر وەك بونیاتێکی بنەڕەتی لەپێکهاتەی شانۆیی دا، سەرچاوەی کۆکردنەوەی فەلسەفەو ئایدیای شانۆیە، بە گەیاندنی ئەو پەیامەی دەرهێنەر دەیەوێت لەڕێگەی کاراکتەرەوە بیگەیەنێتە وەرگر.

بۆ چۆنیەتی رەسم کردنی ئەو کاراکتەرەش لە کاری درامی دا، دەرهێنەر هەمیشە پێویستی بەئەکتەرێکی ئەکتیف هەیە، لەو ئەکتەرانەی توانستێکی کارامەی جەستەیی و خەیاڵێکی بەر بڵاوو سەلیقەیەکی درێژ و هوشیارییەکی باشیان هەیە، بۆ بەرجەستە کردنی ئەو کاراکتەرانەی لە سەر شانۆ بینەر تەر دەکەن، لە وێناکردنی ئەو کاراکتەرانە بەرووە جیا جیاکانیانەوە .

پەیوەندی ئەکتەرو کاراکتەر

پەیوەندی ئەکتەر بەکاراکتەرەوە پەیوەندییەکی رۆحی و جەستەییە، زۆر جاران ئەو پەیوەندییە بە شێوەیەك ئاوێتەی یەکتر دەبن، بینەر هەست بەوە بکات، کاراکتەری سەر شانۆ زۆر جوانتر ببینێت لە کاراکتەرێکی راستەقینە، ئەگەر واش نەکات، ئەوە ئەو مانایە دەگەیەنێت کە ئەکتەر دەست کورت بووە لە گەیاندنی ئامانجە راستەقینەکە.

ئەکتەر بەرلەوەی بەرجەستەی درامی کاراکتەرێك بکات، دەبێت لەچەندین رووەوە ئامادە باشیەکی زانستی و رۆشنبیریی قوڵی هەبێ بۆ ناسینی بیری نووسەرو ئەو فەلسەفەیەی دەیەوێت لەرێگەی کاراکتەرەکەوە بیگەیەنێ، هەر بۆ نموونە ئەگەر دەرهێنەرێك یا ئەکتەرێك ئاشنا بەچیخۆف و شێوازو ستایلی چیخۆف نەبن، هەرگیز ناتوانن کاراکتەرێکی چیخۆفی لەسەر شانۆ نیشان بدەن.

ئەگەربرێخت وستانسلافسکی و بیتەربرۆك نەناسن ناتوانن سەرکەوتوو بن لە بەرجەستەکردنی ستایلی هیچ لەو خاوەن تیۆرانەی شانۆ.

کەواتە ئەکتەر بەر لەهەموو شتێك پێویستی بە باگراوندێکی رۆشنبیریی

تیۆریی و پراکتیکی هەیە لەسەر میتۆدە جیاوازەکان و شێوازو رێبازە جیهانییەکان.
بۆیە سەرکەوتنی کاراکتەر تاراددەیەکی زۆر پەیوەستی بەتوانستی ئەکتەر هەیە لەرووی جەستەیی و فیزیکی و پەرفۆرمانسەوە، تا توانای گۆڕینی کاراکتەرەکانی هەبێت لەکاتی پێویست دا.
یاخود ئەم فۆرمە فرە کاراکتەرییەی تەنیا ئەکتەرێك لەنمایشێکدا، بەچەندین فۆرمی لەکتر جودا بەرجەستەیان دەکات، بەپێکهاتەیەکی هارمۆنی و درامی ئەکتەرو دەرهێنەرو تێکست نووس فەراهەم دەبێت، بەفۆرمێك زۆر جاران ئەکتەر دەگەیەنێتە حاڵەتێکی جیاواز و نا تەقلیدی لەنواندندا.
لەشانۆگەری (گەشتەکەی حەسەن) ی کامەران رەئووف هەر دیمەنێك لەشانۆگەرییەکەدا شانۆگەرییەکی نیمچە سەربەخۆیە و پێنج کاراکتەر لەیەك نمایشدا لەلایەن یەك ئەکتەر بەرجەستە دەکرێت، بۆ هەر دیمەنێك کاراکتەرێکی سەربەخۆ، هەر کاراکتەرێك لەرەگو ریشەوە لەگەڵ تێکڕای کاراکتەرەکانی دیکەی نمایش لەیەکتر جودان و هەر یەکەو فۆرمێك و وێنەیەك و تام و چێژێکی تایبەتی خۆیان وەردەگرن، لەکەسایەتی، سروشتی نواندن، دەنگ، شێوە.
گرنگتر لەوە ئەوەیە ئەو ئەکتەرە لەهەمان کات و شوێندا بتوانێت ئەو ئامادەییە هونەریی و دەروونییەی هەبێت، بتوانێت کاراکتەرەکانی خۆی بەخێرایی بگۆڕێت و هەریەك لەوان خەسڵەت و سروشت و فۆرمی تایبەتی خۆی بداتێ، بێ ئەوەی لە نرخ و بەهای هیچ لەو کاراکتەرانە لەسەر حیسابی ئەوی تریان کەم کاتەوە، بەڵکو بەهەمان ریتمی داهێنان بەردەوام بێت لەپەرفۆرمانسی نواندندا، بەتایبەت لەکاتی مەودای دووری نێوان کاراکتەرەکان لەرووی سروشت و فۆرم و شێوازی نواندن بۆ هەریەك لەکاراکتەرەکان .
ئەمەش راستیەك دەردەخاو ئەوە دەسەلمێنێ، کەم ئەکتەری کورد لەرووی هاوسەنگ راگرتنی توانای جەستەیی و هونەرییی و خێرایی گۆڕینی خەسڵەتەکانی کاراکتەر، توانای کامەران رەئووفیان تێدایە.
لەگەشتەکەی حەسەن دا سەختە بۆ ئەکتەرێك بتوانێت لە یەك کاتدا بتوانێت ببێتە کاراکتەرێکی دە رەق و توندو تیژی وەك (عەلی کەشتیەوان) به بیجه وانه ی (سەلامی کەمانچەژەن) کە کاراکتەرێکی هێمن و ئارامە و پاك و بێگەردی و بەرائەتی مرۆیی لێ دەباری، یاخود کوێرەوەری کاراکتەرێکی وەك (ئیبراهیمی دەوانە) بگۆڕێ بەکاراکتەرێکی تاوانباری وەك (حەسەن) هەر یەکەو بەفۆرمی تایبەتی خۆیان.
بینەر لەچەندین کاراکتەری لەیەك جودا لەهەر یەك لەوان چێژێك دەبینی، رقی لەهەندێکیان دەبێتەوەو هەندێکی تریانی خۆش بوێت .

ئەوە هونەری ئەکتەرە وات لێ دەکات ئەو هەستە دەروونیەت بۆ دروست بێت، ئەمە بەڵگەی نا تەقلیدیەتی نواندنە لای ئەکتەر، کە هەرگیز ساڵانی تەمەنی نواندن نابێتە پێوەر بۆ دەرچوون لەقالبێکی دیاری کراوی نواندنی هەندێ ئەکتەر، چونکە تەقلیدیەت بۆ راددەیەك بە سەر هەندێ لەو ئەکتەرانەدا زاڵە کە تا ئەوان لەسەر شانۆ مابن، ناتوانن خۆیان لەو مۆرك و تەقلیدیەتە رزگاربکەن کە پێیانەوە نووساوە.

فاکتەرەکانی ئەو کلێشە گرتنەی نواندن ولاوازی توانستی ئەو جۆرە ئەکتەرانە زۆرن، گرنگترینیان :

1.سنووردار بوونی توانستی پەرفۆرمانسی ئەکتەر لەرووی جەستەو دەنگ و ئیلقا.
2.دوور کەوتنەوەی لەراهێنان و وەرك شۆپ و پرۆڤە .
3.کار کردنی لەگەڵ یەك دەرهێنەرو راهاتن لەسەر یەك فۆرمی دیاری کراوی نواندن و یەك ستایل .
4.هەندێ ئەکتەر، بەتایبەت ئەوانەی نواندن نەبۆتە پیشەی بەردەوامیان ناتوانن جەستەی خۆیان پەروەردە بکەن، لەهەمان کاتیشدا ئاستی هوشیاریی و کولتووری شانۆییان پەرەی پێ بدەن، بەپشت بەستن بەخۆیان .
5.دوورکەوتنەوەیان لە بینینی ئەزموونی گەلان و نەشوونما نەبوونی بەهرەکانیان .
6 .لاوازی هەندی دەرهێنەر لەرووی شارەزایی و پسپۆری بۆ دروست کردنەوەی ئەکتەرو راهێنانیان لەسەر میتۆدێکی دیاری کراوی جیهانیی، چونکە هەندێ لەو دەرهێنەرانە تا ئێستا لەرووی تیۆری و پراکتیکییەوە ناتوانن راهێنان لە سەر رێبازی ستانسلافسکی و گەورە دەرهێنەرەکانی تر لەرووی ئامادە کردنی ئەکتەرەوە بکەن، یا جیاوازی ستایلی ئەو راهێنەرە جیهانیانەی وەك برێخت و مایر هۆلد و بیتەر برۆك و ئارتەو ئەوانی تر بزانن، بۆ ئەوەی لەکاتی کارکردن لەسەرستایل و میتۆدی هەر یەکێ لەوان بزانن ئایا بۆ چ ستایلێك نواندن دەکەن، پاشان تێگەیشتنی دروستی ئەکتەر لەکاراکتەرەکەی و ئەبعادو گوتاری ئەو کاراکتەرەو خەسڵەتەکانی تێ بگەن .

هەندێ ئەکتەرهەیە لەژیانی هونەریی خۆیدا رۆڵی چەندین کاراکتەر دەبینێت، بەرۆڵە سەرکەوتوو ناسەرکەوتووەکانیشەوە، بەڵام ئەوان لەنێوان سەدان لەو کاراکتەرانە ناوداریەتی تەنیا بە کاراکتەرێکەوە دەردەکەن، ئەو کاراکتەرە تا ئەبەد دەبێتە

ناونیشانیان و پێیانەوە دەناسرێنەوە، پرسیارەکە ئەوەیە ئایا هۆکار چییە ئەو ئەکتەرە لەنێوان ئەو هەموو کاراکتەرە جیا جیا یانەوە لەسەر تەنیا کاراکتەرێك دەگیرسێتەوەو لێی جیا نابێتەوەو تەنیا لەسەر ئەو کاراکتەرە دەگاتە لوتکە، بەدرێژایی تەمەنی خەون بەوێنەیەکی هاوتای ئەو کاراکتەرە دەبینێ و نایەدۆزێتەوە، ڕەنگە وەلامدانەوەی ئەو پرسیارەش پێویستی بەوەڵامدانەوەیەکی زانستی تێرو تەسەڵە .

با بگەڕێینەوە دواوەو بپرسین چمکی کاراکتەر چییە ؟ دیارە کاراکتەر ئەو کەسە دەگرێتەوە کە ئەکتەرێك لەسەر شانۆ نمایشی کەسایەتییەکەی دەکات بۆ وێنا کردنی ئەو کاراکتەرەو بەرجەستەکردنی خەسڵەتەکانی لەچەندین لایەنی جیا جیای فسیۆلۆژی و ماددی و کۆمەڵایەتی و دەروونییەوە ، چەشنی کاراکتەرە ناودارەکانی وەك هاملێت، ماکبیس ،لیر پاشا، ئەدیب، ئوتیلل، کە هەر یەك لەوان بوونەتە هاوڕێ ی زۆرینەی بینەرانی شانۆ لەهەموو جیهانداو هەر یەك لەوان کاریگەرییەکی لەدەروونیاندا دروست کردووەو بینەر ناتوانێ لە بیریان کات.
دروست کردنی ئەو کاراکتەرانە وێنەیەکن لەمێشکی نووسەرێك و دەرهێنەرێك دەیانهێنێتە سەر شانۆو ئەکتەرێك لەسەر شانۆ بەرجەستەیان دەکات، بەڵام بەرجەستە کردنێك کە لەسەر شانۆ مێژوو دروست بکەن .
دروست کردنی کاراکتەر کارێکی هونەریی وردە بە دەرهێنەر، کە تێیدا ڕەچاوی چەندین بنەما دەکات لەوانە:

1. **لەڕووی فسیۆلۆژی و مادییەوە:**
کورتی و درێژی باڵای کاراکتەر، کێش و ڕەنگی پێست،جوانیی و ناشیرینی، تەمەن، چونکە زۆر جاران بزووتنەوەی کاراکتەر لەسەر ئاستی تەمەن دیاری دەکرێت.
2 . **لەڕووی کۆمەڵایەتییەوە:**
چینی کۆمەڵایەتی و ئاستی ڕۆشنبیریی و هەلومەرجی دارایی و خێزانداریی و داب و نەریت و بیروباوەڕ، کاریگەری خۆیان هەیە لەسەر ناساندنی کاراکتەر .

3.**لایەنی دەروونی:**
نیشاندانی توانست و بەهرەی کاراکتەر لەڕووی سەرکەوتنی، یاخود لاوازی کاراکتەرو کەم توانایی لەکارو کاریگەرییە دەروونییەکان لەسەر ئەو کاراکتەرە، ئایا ئەو کاراکتەرە گرێ ی دەروونی هەیە ؟ یاخود تێڕوانینی چۆنە بەرامبەر بەژیان ؟

کاراکتەرەکان بەگشتی دابەشی دوو بەش دەبن لەوانە کاراکتەری سەرەکی و کاراکتەری لاوەکی و چەند جۆرێکیان لێ دروست دەبێت، لەوانە:

1.کاراکتەری کۆمەدی و دەم بە پێکەنین .

2.کاراکتەری تراژیدی و ئاڵۆزو گرژو داخراو .

گرنگە بە رەسم کردن و دروست کردنی کاراکتەر دەرهێنەر ڕەچاوی لایەنی کۆمەڵایەتی بکات، بە دیاری کردنی خەسڵەتەکانی کاراکتەر لەرووی ژینگەی دەورو بەرو پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و ئاستی ئابووری.

هەروەها لایەنی دەروونی بە دیاری کردنی کاراکتەر بەلایەنێکی گرنگ دەزانرێت بە ئەوەی سایکۆلۆژییەتی کاراکتەرو عەقلییەتی بزانرێت، روون بێتەوە ئایا کاراکتەر هەڵگری ئایدیاو ئامانج و گوتارێکی مرۆییە، یاخود نا .

ئەکتەر کە دوای کاراکتەر ر سەرچاوەی هەرە بنەڕەتی دەبێت بۆ بەرجەستە کردنی کاراکتەر، گرنگە بایەخ بەچەند تەوەرێکی گرنگ بدات:

1.پەیوەستی بە ئامادەکارییە دەروونییەکانە کە بریتین لە:

دروست کردنی خەیاڵێکی بەربڵاوو قووڵ بوونەوە لە خەسڵەتەکانی کاراکتەرو خۆ ئامادە کردن لەگەڵ رووداوو ئەتمۆسفێری نمایشەکە، راهاتن لەگەڵ قەزای نمایش و دیکۆرو رووناکی و ئارایشت و جلوبەرگ

2.پرۆڤەی جەستەیی بەردەوام و بەوا داچوون بە تێگەیشتنی تەواو لە کاراکتەرەکە، لەوانەش لە پیرفۆرمانس و دەنگ و ئیلقا.

3 . بەوا بەخۆ بوون لە بەرجەستەکردنی رۆڵەکەو خۆ ئامادەکردنێکی دەروونی بە گرە .

ئەکتەر دەبێت لەوە بگات کە هەموو کاتێك لە بەردەم ئەزموونێکی نوێ دایەو بەرەنگاربوونەوەی هەر ئەزموونێکیش تاقیکرنەوەیەکی سەختە، هەر نیگەرانییەك لای ئەکتەر دروست بێت، ئەگەری روخانی زۆرتر دەبێت لە سەرکەوتنی.